

סא א ב מיי פ"ו מהל' מפלה הלכה ה סמנ עשין יט עוש"ע אר"ח ס"ג ספיק' א:
 סב ג ד מיי וסמנ סס טוש"ע אר"ח ס"ו ספיק' א:
 סג ה מיי שם הלכה א ג סמנ שם טוש"ע אר"ח ס"ו ספיק' א:
 סד ו ז מיי שם הל' ג ד ו [ו] סמנ שם טוש"ע אר"ח ס"ו ספיק' א:
 סה ח מיי פ"ג מהל' ג'ית הל' ח סמנ שם טוש"ע אר"ח ס"ח ספיק' א:
 סז ט פ"ד מהלכות מפלין הל' ד סמנ עשין כב טוש"ע אר"ח ס"ה ספיק' א:
 סח י מיי שם טוש"ע שם ספיק' ט [וספיק' ט ברהב]:
 סח כ מיי פ"ו מהל' מפלה הלכה י סמנ עשין יט טוש"ע אר"ח ס"ד ספיק' א וס"ו ספיק' א:
 סט ל מיי פ"ו מהל' ברכות הל' ג סמנ עשין כ טוש"ע אר"ח ס"ד ספיק' א:
 ע טוש"ע אר"ח ס"ד ספיק' א:
 סק ע טוש"ע אר"ח סמנ רל ספיק' ה:

אשר יצר את האדם בחכמה. בתנחומא ויצרא אלהים את האדם ל"ר צון בחכמה שהתקין מזונותיו וחמ"כ צראו היינו דלמר צנסהדרין צס"פ אחד דיני ממונות (דף נח.) לכך נצרא צערב שבת כדי שיכנס לקעודה מיד וע"כ יסדו אשר יצר את האדם בחכמה: **מפליא לעשות.** משום דלמרינן צצ"ר כי גדול אמה ועושה נפלאות אמה אלהים לצדק אדם עושה נאד אפילו יש צו נקצ אחד מלא מחט סדקית הרוח יוצא ואינו יכול לשמור צו יין והקצ"ה צרא נקצים נקצים צאדם וסומר הרוח שאינו יוצא ממנו: **כי שמע קול תרנגולא** אומר ברוך שנתן לשכוי בינה להבחין. והוא הדין אפילו כי לא שמע דאין צרכה זו אלא להצמנה על הנהגת האורה שתרנגול מצחין והוא נהנה מן האור: **כי פרים סודרא על רישיה.** וה"ה לכל כוצע ולכל כסוי ודוקא כשהנהג אכל אס אינו נהנה בגון שהוא שוכב על מנתו לא יצרך לא זו ולא מלגיש ערומים ולא צרכות כיוצא בהן כיון שלא נהנה כדמשמע צפרק שלישי דמגילה (דף כד:) גבי מי שלא ראה מאורות עיניו דכולי עלמא צעיי סיהנה מן האורה: **אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין.** כיון דמתלת הנחתו צוועו יש לצרך להניח אצל צל ראש מצרך על מנות ולא להניח שצכר התמיל והניח אחד מטה וצפ' הקומץ (מנחות לו.) וסס אמר לא קמ מצרך אחת סח מצרך שמים פ"ה דעל שמי התפילין קאמר דמצרך צרכה אחת על שמהין צלל סח צינתיים ודומק לומר ללא הוצרכו שמי צרכות להניח ועל מנות אלא כשסח ועצר עזירה. לכן פר"מ דעל של ראש שהיא גמרי מנוה ועיקר דיש צו ד' צמים ושי"ן מצרך על מנות אצל סח חוזר ומצרך שמים על של ראש וכן צשימושא רצא דגאונים ולפר"מ גבי סח מצרך שמים אס יניח של מצרך שמים על של ראש צלצד ומה שלא הזכיר הגמ' על של ראש צלצד מצרך שמים לפי שאין רגילות כלל להניח זה צלל זה דתפילין צי צר מצו שכסוי (צ"מ ד' טו:) וכן פ"י רצינו תס צמשצותיו וכן רצינו אלחמן צסדר תקון תפלה שלו כתב צן: וכל

אשר יצר את האדם בחכמה. בתנחומא ויצרא אלהים את האדם ל"ר צון בחכמה שהתקין מזונותיו וחמ"כ צראו היינו דלמר צנסהדרין צס"פ אחד דיני ממונות (דף נח.) לכך נצרא צערב שבת כדי שיכנס לקעודה מיד וע"כ יסדו אשר יצר את האדם בחכמה: **מפליא לעשות.** משום דלמרינן צצ"ר כי גדול אמה ועושה נפלאות אמה אלהים לצדק אדם עושה נאד אפילו יש צו נקצ אחד מלא מחט סדקית הרוח יוצא ואינו יכול לשמור צו יין והקצ"ה צרא נקצים נקצים צאדם וסומר הרוח שאינו יוצא ממנו: **כי שמע קול תרנגולא** אומר ברוך שנתן לשכוי בינה להבחין. והוא הדין אפילו כי לא שמע דאין צרכה זו אלא להצמנה על הנהגת האורה שתרנגול מצחין והוא נהנה מן האור: **כי פרים סודרא על רישיה.** וה"ה לכל כוצע ולכל כסוי ודוקא כשהנהג אכל אס אינו נהנה בגון שהוא שוכב על מנתו לא יצרך לא זו ולא מלגיש ערומים ולא צרכות כיוצא בהן כיון שלא נהנה כדמשמע צפרק שלישי דמגילה (דף כד:) גבי מי שלא ראה מאורות עיניו דכולי עלמא צעיי סיהנה מן האורה: **אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין.** כיון דמתלת הנחתו צוועו יש לצרך להניח אצל צל ראש מצרך על מנות ולא להניח שצכר התמיל והניח אחד מטה וצפ' הקומץ (מנחות לו.) וסס אמר לא קמ מצרך אחת סח מצרך שמים פ"ה דעל שמי התפילין קאמר דמצרך צרכה אחת על שמהין צלל סח צינתיים ודומק לומר ללא הוצרכו שמי צרכות להניח ועל מנות אלא כשסח ועצר עזירה. לכן פר"מ דעל של ראש שהיא גמרי מנוה ועיקר דיש צו ד' צמים ושי"ן מצרך על מנות אצל סח חוזר ומצרך שמים על של ראש וכן צשימושא רצא דגאונים ולפר"מ גבי סח מצרך שמים אס יניח של מצרך שמים על של ראש צלצד ומה שלא הזכיר הגמ' על של ראש צלצד מצרך שמים לפי שאין רגילות כלל להניח זה צלל זה דתפילין צי צר מצו שכסוי (צ"מ ד' טו:) וכן פ"י רצינו תס צמשצותיו וכן רצינו אלחמן צסדר תקון תפלה שלו כתב צן: וכל

אשר יצר את האדם בחכמה. בתנחומא ויצרא אלהים את האדם ל"ר צון בחכמה שהתקין מזונותיו וחמ"כ צראו היינו דלמר צנסהדרין צס"פ אחד דיני ממונות (דף נח.) לכך נצרא צערב שבת כדי שיכנס לקעודה מיד וע"כ יסדו אשר יצר את האדם בחכמה: **מפליא לעשות.** משום דלמרינן צצ"ר כי גדול אמה ועושה נפלאות אמה אלהים לצדק אדם עושה נאד אפילו יש צו נקצ אחד מלא מחט סדקית הרוח יוצא ואינו יכול לשמור צו יין והקצ"ה צרא נקצים נקצים צאדם וסומר הרוח שאינו יוצא ממנו: **כי שמע קול תרנגולא** אומר ברוך שנתן לשכוי בינה להבחין. והוא הדין אפילו כי לא שמע דאין צרכה זו אלא להצמנה על הנהגת האורה שתרנגול מצחין והוא נהנה מן האור: **כי פרים סודרא על רישיה.** וה"ה לכל כוצע ולכל כסוי ודוקא כשהנהג אכל אס אינו נהנה בגון שהוא שוכב על מנתו לא יצרך לא זו ולא מלגיש ערומים ולא צרכות כיוצא בהן כיון שלא נהנה כדמשמע צפרק שלישי דמגילה (דף כד:) גבי מי שלא ראה מאורות עיניו דכולי עלמא צעיי סיהנה מן האורה: **אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין.** כיון דמתלת הנחתו צוועו יש לצרך להניח אצל צל ראש מצרך על מנות ולא להניח שצכר התמיל והניח אחד מטה וצפ' הקומץ (מנחות לו.) וסס אמר לא קמ מצרך אחת סח מצרך שמים פ"ה דעל שמי התפילין קאמר דמצרך צרכה אחת על שמהין צלל סח צינתיים ודומק לומר ללא הוצרכו שמי צרכות להניח ועל מנות אלא כשסח ועצר עזירה. לכן פר"מ דעל של ראש שהיא גמרי מנוה ועיקר דיש צו ד' צמים ושי"ן מצרך על מנות אצל סח חוזר ומצרך שמים על של ראש וכן צשימושא רצא דגאונים ולפר"מ גבי סח מצרך שמים אס יניח של מצרך שמים על של ראש צלצד ומה שלא הזכיר הגמ' על של ראש צלצד מצרך שמים לפי שאין רגילות כלל להניח זה צלל זה דתפילין צי צר מצו שכסוי (צ"מ ד' טו:) וכן פ"י רצינו תס צמשצותיו וכן רצינו אלחמן צסדר תקון תפלה שלו כתב צן: וכל

הנכנס לבית הכסא אומר התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון תנו כבוד לאלהי ישראל הרפו ממני עד שאבכם ואעשה רצוני ואבא אליכם אמר אבוי לא לימא אינש הכי דלמא שבקי ליה ואזלי אלא לימא בשמרונני שמרונני עזרוני סמכוני סמכוני המתינו לי המתינו לי עד שאבכם ואצא שכן דרכן של בני אדם יכי נפיק אומר ברוך אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים חללים^א חללים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יפתח אחד מהם או אם יסתם אחד מהם אי אפשר לעמוד לפניך ואי מאי חתים אמר רב רופא חולים אמר שמואל קא שוינהו^ב אבא לכולי עלמא קצירי אלא רופא כל בשר רב ששת אמר מפליא לעשות^א א"ר פפא הלכך דגמרינהו לתרוייהו רופא כל בשר ומפליא לעשות^ב ההנכנס לישן על מטתו אומר משמע ישראל עד והיה אם שמוע ואומר ברוך המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת עין יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשכיבני לשלום ותן חלקי ו^א בתורתך ותרגילני לידי עבירה ואל תביאני לידי חטא ולא לידי עון ולא לידי וישלוט בי יצר טוב ואל ישלוט בי יצר הרע ותצילני מפגע רע ומחלאים רעים ואל יבהלוני חלומות רעים והרהורים רעים ותהא מטתי שלמה לפניך והאר עיני פן אישן המות ברוך אתה ה' המאיר לעולם כולו בכבודו וכי מתער אומר אלהי נשמה שנתת בי טהורה אתה יצרתה בי אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבא כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי רבון כל העולמים אדון כל הנשמות ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים וכי שמע קול תרנגולא לימא ברוך אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה כי פתח עיניה לימא ברוך פוקח עורים כי^א תריץ ויתב לימא ברוך מתיר אסורים כי לביש לימא ברוך מלביש ערומים כי זקיף לימא ברוך זוקף כפופים כי נחית לארעא לימא ברוך רוקע הארץ על המים כי מסגי לימא ברוך המכין מצעדי גבר כי סיים מסאניה לימא ברוך שעשה לי כל צרכי כי אסר המייניה לימא ברוך אוזר ישראל בגבורה כי פרים סודרא על רישיה לימא ברוך עוטר ישראל בתפארה^ב כי מעטף בציצית לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית^א כי מנח^ב תפילין אדרעיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין^א כי משי ידיה לימא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים כי משי אפיה לימא ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה ואל תביאני לא לידי חטא רע ודבקני ביצר טוב ובחבר טוב בעולמך ותנני היום ובכל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ותגמלני חסדים טובים ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים לעמו ישראל: חייב אדם לברך והמטיב כך מברך על הרעה הטוב והמטיב על התנן על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת אמר רבא לא נצרכה לאלא לקבלינהו בשמחה אמר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא^א חסד ומשפט אשירה לך ה' אומרה אם חסד אשירה ואם משפט אשירה רבי שמואל בר נחמני אמר מהכא^ב בה' אהלל דבר באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר זו מדה טובה באלהים אהלל דבר זו מדת פורענות רבי תנחום אמר מהכא^א כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא ורבנן אמרי מהכא^ב ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דר' עקיבא^א לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא מטא להדיא מתא בעא אושפיזא לא יהבי ליה אמר כל דעביד רחמנא^ב לטב אזל ובת ברבא והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא אתא זיקא כבייה לשרגא אתא שונרא אכליה לתרנגולא אתא אריה אכליה לחמרא אמר כל דעביד רחמנא לטב ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא אמר להו לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל

רבינו הגנאל

הנכנס לישן אומר ברוך המפיל חבלי שינה על אדם ומאיר לאישון בת עין. יהי רצון מלפניך יי אלהי שתשכיבני לשלום ותעמידני לשלום ואל תביאני לידי הרהור עברה ועון, ואל יבהלוני חלומות רעים ותהא מטתי שלימה לפניך יי אלהי ברוך אתה יי המאיר לעולם. כי מתער אומר אלוהי הנשמה שנתתה בי, ואתה נתתה ואתה נטלתה ואתה החזרתה לי כול. ותתני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי. ב' א' יי גומל חסדים טובים. [והשטא דלא אמרינן רבנן כסדר, אתו רבנן בתראי ותקנו מאה ברכות ותקנו למימרינהו על הדין. חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה כול, שנאמר ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך. אוקמה רבב חייב לקבלה בשמחה כדכתב חסד ומשפט אשירה, וכתוב נמי כוס ישועות אשא ובשם יי אקרא. פי' אתא גורבא בלילה וגורבא בא ושרד בלילה ושרד היער. יהא רגיל אדם לומר כל מה דעביד מן שמיא לטב.

תורה אור השלם

1. לךוד ממזרח חסד ומשפט אשירה לך יי ומאיר לאישון בת עין.
2. באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר: תהלים נו יא
3. כוס ישועות אשא ובשם יי אקרא: תהלים קטו ג
4. ויאמר ערם יצאתי מבטן אמי וערם אשוב משמן יי נתן וי לקח יי שם יי מברך: איוב א כא

הגהות הגר"א

[א] נבי למחוד לפניך. י"ב אפי' עשה א: [ב] שם ותן חלקי כ"ו. י"ב וז הוא מוספת של ר"ע גאון:

מוסף רש"י

קא שוינהו אבא. שמואל היה קורא לרב אצל לכתובו (ע"פ סו.) להניח תפילין. דעל די מתמיל להניח (מנחות לו.) על מצות תפילין. דעכפוי גומר אם המנוה (סו.)